

ВИКОНАННЯ ЖІНОЧОГО ПОРТРЕТУ В ТЕХНІЦІ ОЛІЙНОГО ЖИВОПИСУ

У статті розглядається питання втілення образу жінки в портретах у техніці олійного живопису; розкривається суть визначення художнього образу; розглядаються етапи створення портрету.

Ключові слова: портрет, художній образ, образ жінки, техніка живопису.

The article examines the issue of the embodiment of the image of a woman in portraits using the technique of oil painting; the essence of defining an artistic image is revealed; the stages of creating a portrait are considered.

Key words: portrait, artistic image, image of a woman, painting technique.

Образ жінки в образотворчому мистецтві – це вічна тема, до якої звертаються митці, втілюючи свої власні відчуття й бачення стосовно загадкової й неосяжної жіночої сутності. Ще з архаїчних часів образ жінки в українському живописі несе в собі сакральне наповнення. Кожна жінка володіє колосальною енергією, вона може надихати, любити, зцілювати, привносити мир та злагоду, управляти стихіями. Семантика образу – природа, берегиня, матір, земля, воїн, батьківщина, жіноче начало, урожай, охорона домашнього вогнища, продовження роду, втілення миру. Символіка цих образів – це надзвичайно багатоплановий феномен, який згадують у контексті символізму як сформованого напрямку, що виник у 19 ст., хоча історія цього явища починає свій відлік майже із самого народження мистецтва.

Одними з найвідоміших художників, які розкривали у свої творчості колорит і красу української жінки стали Олексій Шовкуненко, Віктор Чауз, Іван Труш, Віктор Зарецький, Тетяна Голембієвська, та ін.

Мистецтво як специфічна форма суспільної свідомості виражає потребу людини в образно-символічному віддзеркаленні свого життя, а також в його переживанні. Тому мистецтво створює “іншу реальність” — світ життєвих переживань людини, що зафіксовані у формі художнього образу. Осягнення цієї реальності, самовираження та самопізнання в ній складає одну з найважливіших потреб людської душі. Тож мистецтво виступає специфічним видом практично-духовного опанування світу [4, с. 32].

Художній образ є складним та багатограним результатом творчої діяльності людини. Суть і риси художнього образу вивчають філософи, художники, психологи, естетики, теоретики мистецтва. Сьогодні науковцями зібраний величезний матеріал, який торкається специфіки і особливостей художнього образу, але цей матеріал надто різноманітний, погляди вчених інколи суперечать між собою. Так, В. Полонський пропонує таку дефініцію: образ – це суб'єктивна багаторівнева картина предметів і явищ матеріального світу, форма відображення реальності, самого суб'єкта, інших людей, координати простору і часової послідовності подій у свідомості людини. Образ має біологічне і соціальне значення, може формуватися на рівні відчуттів, сприйняття, уявлення або на рівні мислення, відрізняючись повнотою, цілісністю, яскравістю, стійкістю [7, с. 127]. З точки зору К. Макарової “Художній образ – це специфічна властива мистецтву форма відображення дійсності і вираження ставлення до неї художника, яка розкриває загальне через конкретне і здійснювана в творчому процесі” [5, с. 14]. Та, зрештою, визначення О. Голубевої, на нашу думку, найзмістовніше розкриває поняття художнього образу, де художній образ – це “вираження творцем свого “Я”, свого відчуття, особистісного бачення предмета, явища, навколишнього світу. Це внутрішній стан, душевний настрій художника, який гостро відчуває, пропускає через себе і передає нам, глядачам, своє розуміння дійсності” [3, с. 7].

Портрет – жанр образотворчого мистецтва, який зображує індивідуальні риси людини, а саме, зовнішність людини, її внутрішній світ, передає соціальний статус і приналежність

до епохи. Техніка створення портрету відрізнялася в різні часи. Портретний жанр вимагає від художника вільного володіння малюнком, живописними засобами виразності, наявності яскравої уяви і художнього смаку, уміння емоційно «чути», відчувати свого героя, в основному, володіти здібностями психолога, артиста, щоб в портреті максимально виразити суть особистості, її внутрішній стержень [2, с. 6]. Безперечно, художник повинен вільно володіти різноманітними живописними техніками. Техніка живопису – визначені системи прийомів роботи, які напрацьовані різними національними художніми школами, групами або майстернями художників, окремими видатними майстрами.

Дивлячись на портрети різних століть ми можемо побачити як змінювався ідеал жіночої краси. Це пов'язано зі зміною світогляду, звичаїв, поколінь, тощо. Також як зовнішньо, так і на внутрішній світ впливають мода, мистецтво, література, події суспільного життя. Художник, працюючи над портретом намагається правильно передати не тільки зовнішній, фізичний вигляд людини, але й розкрити її внутрішній світ. Та для того щоб дійти до створення портретів, треба, працюючи з натурою, вивчити побудову голови та фігури людини, зрозуміти зв'язок і взаємодію “великих форм” і деталей, розібратися в основних анатомічних та вікових ознаках. Насправді ніяке раптове натхнення не замінить довгої роботи, необхідної, щоб повідомити оку знання форм і пропорцій, а руці вміння слухняно передавати весь спектр почуттів [8, с. 33].

Беззаперечно, олія відкриває для митця безмежні можливості. З моменту виникнення олія користувалась великим попитом серед художників і більшість відкриттів в світі живопису було зроблено саме техніці олійного живопису. Що відрізняє олійний живопис від будь-яких інших видів живопису, так це його можливість передавати матеріальність, текстуру, полиск, щільність того, що він показує. Для олійного живопису реальне – це те, що можна відчувати руками [1, с. 101].

Основи техніки багатощарового олійного живопису й особливості окремих технічних прийомів викладені у працях А. Віннера, Д. Кіпліка, А. Лужецької, А. Мельникова, Л. Фейнберга та ін. Опис технік окремих майстрів можна знайти в роботах А. Верещагіної, К. Гараша, Ф. Заничева, М. Такач та ін. [6, с. 5]

Безпосередньо, перейшовши до процесу створення портрету жінки, слухним буде виконати його у такій послідовності: пошук різноманітних тем, виділення тих характерних рис образу, які нам властиві; формування самої ідеї, реалізація задуманого. Та слід зазначити, що написанню портрета передують певні стаї, які мають уточнювальний характер, а саме – начерки, ескізи, етюди, за допомогою яких можна вияснити питання композиційного рішення картини, її колориту, виразності, психологічного типу.

Наступним етапом буде перенесення малюнка на полотно, намагаючись не відхилитися в основних пропорціях, де важливо розуміти анатомію, форму, походження тіні. У техніці лесування зафарбовуються найтемніші місця та виявляються найсвітліші.

Далі здійснюється широка пастозна прописка, ліплення і моделювання образу, порівняння кольорових відношень, прокладаються світло і тіні, та визначається колір тіней. Поступово робиться перехід до більш детальної роботи мілкими пензлями – виконується живопис в деталях і в цілому.

Останнім кроком є аналіз форм і тонових рішень, які були пророблені раніше, художнє узагальнення портрету, щоб робота сприймалась цілісно та гармонійно.

Таким чином, ми зрозуміли, що образ жінки втілений у портретах залишається актуальним в усі епохи, з початку народження мистецтва. Жанр портретного живопису відкриває безмежні можливості для самовираження. Розглянувши процес створення портрету, ми визначили, що художник має творчо підходити до всіх етапів роботи: від ідеї, до готової роботи на полотні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бергер, Дж. Искусство видеть/ Пер. с англ. Е. Шраги. – СПб.: Клаудберри, 2012. – 184 с.
2. Визер В. В. Живописная грамота. Основы портрета. – СПб.: Питер, 2007. – 192 с.
3. Голубева О. Л. Основы композиции : учебник. – 4-е изд. – Москва : В. Шевчук, 2008. – 144 с.
4. Ігошкіна Н. Г. Культурологія мистецтва : Навч. посіб. — К.: МАУП, 2005. — 208 с.
5. Макарова К. В. Формирование художественного образа в академическом рисунке портрета. На примере использования выразительных возможностей мягких графических материалов :. – Москва : Возрождение, 2010. – 224 с.
6. Матеріали і техніка олійного живопису : навч. посібник / укладач : О. Я. Музика. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2013
7. Полонский В. М. Словарь по образованию и педагогике. – Москва : Высш. шк., 2004. – 512 с.
8. Огюст Роден. Беседы об искусстве : Азбука, Азбука-Аттикус; Санкт-Петербург; 2014. URL: http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=6994626

Рекомендує до друку науковий керівник доцент Ракович В.В.